

Petter J Rasmussen AS
Diktervegen 8
5538 HAUGESUND

Dato: 06.07.2023
Dokumentnummer: 21/2904-18
Saksbehandler: Birthe Smistad

Vedtak om rammetillatelse - Tilbygg industribygg, riving av brakkerigg og flytting av garderoberigg - gnr. 93 bnr. 178 - Kolstøneset 64

Adresse Kolstøneset 64	Gårdsnr. 93	Bruksnr. 178	Festenr.	Seksjonsnr.
Ansvarlig søker Petter J Rasmussen AS Diktervegen 8 5538 HAUGESUND	Tiltakshaver Karmsund Offshorebase AS Postboks 57 4291 KOPERVIK			
Type tiltak/bygning				
Tilbygg / Annen industribygning				

Vedtak

Søknaden er godkjent. Vedtaket er fattet med hjemmel i plan- og bygningsloven (pbl.) § 21-4. Dispensasjon fra samme lovs § 1-8, § 18-1, § 12-4, rettsvirkning av reguleringsplan, herunder § 17, og § 11-6, rettsvirkning av kommuneplan, pkt. 5.12, er gitt med hjemmel i pbl. § 19-2.

Det er også søkt dispensasjon fra reguleringsplan § 9, høyde, men reguleringsplanen åpner for at kommunen kan tillate høyere bebyggelse. Kommunen mener derfor at dette ikke er en dispensasjon, men en vurdering kommunen må ta opp imot behov og byggene for øvrig. Kommunen mener høyde er begrunnet og tillater høyere enn 8 m.

Følgende tiltak er godkjent:

- Tilbygg industribygg.
- Riving brakkerigg.
- Flytting av garderoberigg.

Vilkår

- Møteplass langs kommunal veg Kolstøneset skal opparbeides i en lengde på 20 m. Utvidelsen må skje mot vest slik at møteplassen ikke legges i stigning, men mest mulig plant nivå.

Tiltaket kan ikke settes i gang før ansvarlig søker har fått igangsettingstillatelse.

Igangsettingstillatelse kan ikke gis før følgende vilkår er oppfylt:

1. Arbeidstilsynets samtykke skal foreligge.
2. Plan for fortau/tiltak langs FV547 skal være godkjent av Rogaland fylkeskommune. Grunneieravtale må være på plass.
3. Erklæring ansvarsrett UTF og oppdatert gjennomføringsplan.

Vedtak om midlertidig brukstillatelse/ferdigattest kan ikke fattes før følgende vilkår er oppfylt:

1. Møteplass skal være ferdig opparbeidet og godkjent av sektor samferdsel. Veiareal skal fradeles og overskjøtes til kommunen. Møteplassen skal være skiltet.

2. Tiltak langs FV547 skal være ferdig opparbeidet i samsvar med plan godkjent av Rogaland fylkeskommune.
3. Det skal foreligge godkjent rørleggermelding.

Søknad og saksopplysninger

Søknad om rammetillatelse. Søknad ble først sendt inn 19.03.21 hvor det ble varslet avslag 02.03.22 på bakgrunn av uttale fra sektor samferdsel og utemiljø. Det ble deretter holdt møte mellom kommunen og søker/tiltakshaver 06.04.22 for avklaring, forventninger og muligheter for kommunal og fylkeskommunal vei og krav til opparbeiding. Tilbakemelding fra søker, med forslag til løsning, ble mottatt 25.04.23, og det er dette som ligger til grunn for dette vedtaket.

Adresse Kolstøneset 64	Gårdsnr. 93	Bruksnr. 178
Bebyggd areal (BYA) tilbygg	1861,5 m ²	
Bruksareal (BRA)	1761 m ²	
Takform/vinkel	Som eksisterende	
Atkomst	Ingen endring	
Kloakk	Privat avløpsanlegg	
Høyde	9 m	
Grad av utnyttelse	0,16 %	

Tegningsdokumentasjon

Tillatelsen er basert på tegningsdokumentasjon datert 19. mars 2021 supplert med situasjonsplan for veiopparbeiding mottatt 25. april 2023.

Søknad om ansvarsrett

Foretak	Funksjon	Tiltaksklasse
Petter J Rasmussen AS	SØK Hele tiltaket	2
Petter J Rasmussen AS	PRO Ansvar jf. søknad	2

Plangrunnlag

- Plantype: reguleringsplan 484 – Kolstøneset og rundkjøring i krysset Kolstø/RV47
- Planformål: Industri/lager
- Grad av utnyttning: 50 %
- Høyde: 8 m, men kan tillate høyere

Avstander

- Avstand til nabogrense: > 4 m
- Avstand til nærmeste bygning: > 8 m
- Kotehøyde: 2,25 moh

Lokalisering og høyde plassering

Dette tiltaket krever ikke utstikking av plassering i plan og høyde, forutsatt at nøyaktige grenser mot naboer er kjente.

- Tiltaket skal plasseres i samsvar med godkjent situasjonskart og fastsatt høyde.
- Ingen deler av tiltaket skal komme nærmere offentlig vann- eller avløpsledning eller gassledning enn 4,0 m. Ved tvil må kommunen kontaktes.

Nabovarsling

Det er gjennomført nabovarsling i samsvar med reglene i pbl. § 21-3. Det er ikke registrert merknader i saken.

Tillatelse etter annet lovverk

- Det må innhentes samtykke fra Arbeidstilsynet.

Dispensasjon

- Tiltaket er i strid med plan- og bygningsloven §§ 1-8, 18-1, 12-4 og 11-6.
- Søkerens begrunnelse:

Søknad om dispensasjon fra PBL § 1-8

Det søkes om dispensasjon fra PBL § 1-8, forbud mot tiltak mv. langs sjø og vassdrag.

Da hverken gjeldende reguleringsplan eller kommuneplan har fastsatt byggegrense mot sjø vil bestemmelsen i PBL gjelde.

Hensynet bak bestemmelsen er ifølge lovteksten å sikre allmenne interesser i strandsonen, der hensynet til natur- og kulturmiljø, friluftsliv og landskap trekkes særlig fram.

Med bakgrunn i at tiltaket plasseres bak eksisterende godkjente ifølge tiltak og det er det satt av et parkbelte i gjeldende plan som sikrer allmennheten sin tilkomst til sjø på hver side av industriområdet kan en ikke se at hensynet bak bestemmelsen blir vesentlig tilsidesatt av planlagte tiltak.

Gjeldende kommuneplan § 5.12: Bestemmelse om høydeplassering for bygninger ved sjø

I den grad det er nødvendig søkes det om dispensasjon fra bestemmelsene i kommuneplanen der det blir det påkrevet at laveste golvnivå i bygninger ved sjø ligger på kote 2,5 NGO for å ta hensyn til mulig havstigning. Uteareal ligger rundt + 2,12 m.o.h. Eksisterende gulv på ligger i dag 2.25 m.o.h. Det er en klar fordel å la gulv i tilbygget ligge på samme høyde som dagens industrihall.

Redegjørelse:

Minimum kotenivå ferdig golv Karmøy.

Tabellen under er hentet fra DSB-rapporten «Havnivåstigning og stormflo – samfunnsikkerhet i kommunal planlegging» (DSB, 2016). Denne slår fast at tilstrekkelig sikkerhet mot oversvømmelse vil være oppfylt ved å legge ferdig golv på kt +1.90 m ($1.15 \text{ m} + 0.80 \text{ m} - 0.08 \text{ m} = 1.87 \text{ m} \approx 1.90 \text{ m}$).

(...)

Vi kan ikke se at ev. bølgepåvirkning som vil komme i tillegg vil gjøre seg gjeldende i dette tilfellet da tilbygget ligger om lag 48 meter fra kaikanten som ligger på + 2.0 m. Terreng langs eksisterende bygg mot sjø ligger dessuten på + 2,12. Ev. overskylling vil bli stoppet av eksisterende bygg og brytes på sidene fram mot tilbygget. Ev. rest vil ikke påvirke tilbygget da gulvhøyden vil ligge på + 2,25 m. En kan derfor ikke se at hensynet bak bestemmelsen skal være vesentlig tilsidesatt.

Oppsummering

PBL § 19-2 åpner opp for at kommunen kan dispensere fra bestemmelser gitt i eller i medhold av planen. Vi kan ikke se hensynene bak bestemmelsen det dispenseres fra, eller hensynene i lovens formålsbestemmelse, blir vesentlig tilsidesatt i denne saken. I tillegg kan en ikke se at det er ulemper knyttet til dispensasjon

TABELL 9. Rogaland

Kommune	Sted	Nærmeste måler	Returnivå stormflo (1 cm over middelvann)			Havnivåstigning med klimapåslag (1 cm)	NN2000 over middelvann (1 cm)
			20 år	200 år	1000 år		
Bokn	Føresvik	Stavanger	101	115	123	80	8
Eigersund	Eigersund (3)	(Stavanger)	84	107	120	80	8
Finnøy	Judaberg	Stavanger	101	115	123	77	8
Forsand	Forsand	Stavanger	102	116	125	78	8
Gjesdal	Frafjord	Stavanger	102	116	125	78	8
Haugesund	Haugesund	Bergen	100	111	118	80	8
Hjelmeland	Hjelmeland	Stavanger	101	115	123	76	8
Hå	Sirevåg (3)	(Stavanger)	87	107	120	80	8
Karmøy	Kopervik	Stavanger	101	115	123	80	8
Klepp	Revtangen (3)	(Stavanger)	93	109	119	81	9
Kvitsøy	Ydstebøhavn	Stavanger	101	115	123	81	9
Randaberg	Tungenes	Stavanger	101	115	123	79	9
Rennesøy	Vikevåg	Stavanger	101	115	123	78	9
Sandnes	Sandnes	Stavanger	101	115	123	79	9
Sauda	Sauda	Stavanger	101	115	123	62	9
Sokndal	Sogndalsstranda (3)	(Stavanger)	87	107	120	80	9
Sola	Solavika (3)	(Stavanger)	99	113	122	80	9
Stavanger	Stavanger	Stavanger	101	115	123	79	9
Strand	Jørpeland	Stavanger	101	115	123	77	9
Suldal	Sand	Stavanger	101	115	123	74	9
Tysvær	Hervik	Stavanger	101	115	123	78	9
Tysvær	Grinde (Grindafjorden og Skjoldafjorden)	Stavanger	91	108	119	79	9
Utsira	Nordvik	Stavanger	104	118	126	81	10
Vindafjord	Ølen	Bergen	114	126	133	64	10
Vindafjord	Sandeid	Stavanger	101	115	123	64	10

(3) De beregnede returnivåene for kommunen har store usikkerheter og må brukes med varsomhet. Usikkerheten skyldes at området mellom Lista og Tananger ikke har gode nok data.

Søknad om dispensasjon fra § 17 i gjeldende reguleringsplan, plan ID 484

Det søkes om dispensasjon fra § 17 i gjeldende reguleringsplan ID 484 (opparbeidelse av rundkjøring m.m.).

Begrunnelse: Omsøkt tiltak vil ikke utgjøre endring i trafikkbildet av betydning. Situasjonen i området er vesentlig endret siden gjeldende reguleringsplan ble vedtatt i 2005. Den gang Riksveg 47, nå Fylkesveg 547, er i dag blant annet mindre trafikert grunnet etablering av Karmøytunnellen (T-forbindelsen) som ble åpnet høsten 2013.

Nåværende vegkryss mellom Kolstøvegen og FV 547 har også fått betydelig bedret sikt da granhekk opp mot FV 547 utkjørselen mot sør nå er fjernet.

Det er ikke tatt noen endelig beslutning for hvor FV 547 skal legges i fremtidig plan. I Kommunedelplansforslag FV 47 Veakrossen-Helganesvegen er flere mulige traseer lenger vest foreslått, i tillegg til mulig oppgradering av eksisterende trase. Det virker uansett lite formålstjenlig å opparbeide en rundkjøring inkl. underganger etc. med de store kostnader dette vil innebære, når det trafikale behovet ikke er til stede.

Etablering av rundkjøring i krysset FV 547/Kolstøvegen er også prioritert ned i og med at denne er tatt ut av haugalandspakken.

Søknad om dispensasjon fra PBL § 18-1

Det søkes om dispensasjon fra PBL § 18-1.

Begrunnelse: Omsøkt tiltak omfatter et tilbygg til eksisterende industrihall for å betjene Norcable AS sitt lagringsev for kabeltromler, ferdigprodukter, og på noe sikt en ekstruderlinje (påføringslinje) for isolering av aluminiumskabeledere de allerede i dag produserer.

Når en eventuell ekstruderlinje er oppe og går, kan dette medføre ca 5-6 ekstra arbeidsplasser over 2 skift. Opparbeidelse av vannledning er utført for flere år siden. Det ble lagt en ca 6-toms PVC av Karmøy kommune fra Riksveg 47 og ned til verftsanlegget om lag midt på nittitallet ved verfts/dokketableringen. Det er bla. brannkum i Y-krysset mellom vest og øst traseene inn til industriområdet.

Den planlagte utbyggingen vil ikke medføre økt tungtrafikk av betydning til Kolstøneset. Trafikkbelastningen er også mye mindre i dag enn da planbestemmelsen ble vedtatt. I 2009 ble verftsdriften til Karmsund Maritime Service AS med over 130 fast ansatte og tidvis hundrevis av innleide nedlagt. Det totale antall ansatte på industriområdet, og tungtrafikk til/fra området, er i dag vesentlig redusert i forhold til før 2009. I dag er det kun ca 50 fast ansatte i bedriftene som har aktivitet på Kolstøneset.

Oppsummering

I tillegg til disp. fra krav om opparbeidelse av rundkjøring m/ tilhørende anlegg, søkes det pga overnevnte fremstillinger og tilhørende saksdokumenter om dispensasjon fra krav til opparbeidelse av regulert kommunal veg. Eksisterende veg ønskes benyttet slik den ligger i dag fram til regulert veg blir opparbeidet.

- Uttale fra sektormyndigheter:

Sektor samferdsel og utemiljø har hatt saken til uttale:

«Viser til søknad om innsendt dispensasjon fra reguleringsplan mht opparbeidelse av veganlegg.

Sektor samferdsel har følgende uttalelse:

Tiltak langs kommunal veg Kolstøneset. Her må det settes følgende vilkår:

- Møteplass må opparbeides i en lengde på 20 m slik at vogntog kan passeres. Kommunal veg Kolstøneset har bruksklasse BK 10 tonn med tillatt lengde på kjøretøy på 19,5 m. Bredde på 3 m er OK.
- Utvidelse av møteplassen må skje mot vest slik at møteplassen ikke legges i stigning, men mest mulig plant nivå.
- Møteplassen må skiltes.

Vår anbefaling til fylkeskommunen når det gjelder fortau /tiltak langs Fv 547 er følgende:

- Krysset mot Fv 547 er utfordrende. Sporingsskurve for kjøretøy med lengde 19,5 m bør sjekkes.
- Fortau bør etableres i bredde 2, 5 m og asfalteres. Dette ut i fra mulighet for drift og vedlikehold vinterstid. Det vil være fylkeskommunen som skal drifte dette. Fortau vil være viktig for reisende med kollektiv og kryssing for gående og syklist.
- Husk grunneieravtale.

Statsforvalteren i Rogaland har hatt saken til uttale:

«Av de forholdene det søkes dispensasjon fra er det plan- og bygningsloven § 1-8 som faller under de sektorinteressene vi skal ivareta. De andre forholdene det søkes dispensasjon fra er ivaretatt av andre sektormyndigheter som skal uttale seg i denne saken.

Vurdering etter plan- og bygningsloven § 1-8

Område er i dag i bruk til sjørettet industri, det er bebygget, asfaltert og generelt ikke i bruk av allmennheten. Vi vurderer at tiltaket ikke kommer i vesentlig strid med de hensynene som ivaretas gjennom plan- og bygningsloven § 1-8.»

Rogaland fylkeskommune har hatt saken til uttale, men det er ikke innkommet merknader innen fristen.

Vurdering av dispensasjonssøknad

Etter pbl § 19-2 (2) skal ikke dispensasjon gis:

- Dersom hensynene bak bestemmelsen det dispenseres fra, hensynene i lovens formålsbestemmelse eller nasjonale og regionale interesser blir vesentlig tilsidesatt.
- Fordelene ved å gi dispensasjon må være klart større enn ulempene etter en samlet vurdering.

Begge disse vilkårene må være oppfylt for at kommunen kan gi dispensasjon.

Kommunens begrunnelse for å gi dispensasjon fra pbl. § 1-8

Hensynet bak bestemmelsen er ikke vesentlig tilsidesatt

I strandsonen skal det etter pbl § 1-8 første ledd tas særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser. Disse hensynene skal ikke bli skadelidende om dispensasjon gis. Strandsonen er definert som område av nasjonal verdi. Karmøy kommune er blant de kystkommuner i Rogaland med stort press på arealene.

Området er et godt etablert og bebygd industriområde, hensynet bak byggeforbud i strandsonen er i så måte tilsidesatt gjennom formål både i reguleringsplan og kommuneplan. Omsøkt tiltak endrer ikke dagens situasjon i særlig grad og denne dispensasjonen vil derfor ikke i seg selv tilsidesette hensyn bak byggeforbudet mer enn det som allerede er tilfellet. Dispensasjonen er vurdert konkret.

Kommunens begrunnelse for å gi dispensasjon fra pbl. § 18-1 / reguleringsplan § 17

Hensynet bak bestemmelsen er ikke vesentlig tilsidesatt

Hensynet bak bestemmelsen er å sikre god og tilstrekkelig infrastruktur.

Kravet til opparbeiding av vei og utbedring er et omfattende krav. Det er et viktig krav som kommunen skal håndheve strengt. Omsøkt tiltak har vært gjennom en dialog med kommunens samferdselsavdeling for å komme frem til den beste løsningen. Med innsendt forslag mener kommunen at dispensasjon nå kan gis, men på vilkår. Da vil man ha sikret tilstrekkelig utbedring av vei for å imøtekomme det omsøkte tiltak. På bakgrunn av dette mener kommunen at dispensasjon kan gis.

Kommunens begrunnelse for å gi dispensasjon fra kommuneplan pkt. 5.12

Hensynet bak bestemmelsen er ikke vesentlig tilsidesatt

Hensynet bak bestemmelsen er å sikre mot vanninntrengning.

Ved oversendelse til berørte myndigheter ble ikke denne dispensasjon vurdert, fordi undertegnede feilaktig mistolket dens bruk. Men det er krav til høydeplassing for bygninger langs sjø, også for regulerte områder. Kommunen kan likevel ikke se at overskridelsen her er så stor at bestemmelsen er vesentlig tilsidesatt, ei heller at øvrige myndigheter blir berørt. Sjøvannsinntrengning er redegjort for av søker og kommunen mener at spørsmål om sjøvannsinntrengning er svart ut.

Fordelene ved å gi dispensasjon er klart større enn ulempene

På grunn av manglende byggegrens mot sjø i reguleringsplan er omsøkt tiltak avhengig av dispensasjon fra byggeforbud i strandsonen, men det er likevel klart at området ønskes videreutviklet som industri i tråd med formål. Omsøkte dispensasjon vil etter kommunens vurdering i svært liten grad danne presedens for dispensasjoner for bygging langs sjø da området som nevnt er et aktivt og regulert industriområde. Fordelen for tiltakshaver er at drift sikres og at eiendommen kan utnyttes til det den er regulert til. Samfunnsmessig er det en fordel at eksisterende regulerte og bebygde næringsarealer utnyttes best mulig for å redusere presset på arealer som ikke er bebygd/regulert.

Opparbeidingskravet til vei er omfattende. Etter en grundig runde er det nå skissert forslag til løsning som kommunen mener vil tilfredsstille kravene til sikkerhet og tålegrens, dersom satte vilkår blir gjennomført. Dette vil være en løsning som vil gi veien det nødvendige løftet, samtidig som det står i forhold til omsøkt tiltak. Fordelen ved å gi dispensasjon er derfor klart større enn ulempene i dette tilfellet.

Samlet vurdering

Med bakgrunn i utredningen over har Karmøy kommune kommet fram til at vilkårene for dispensasjonen er oppfylt, jf. pbl. § 19-2, og det gis derfor dispensasjon.

Vurdering etter naturmangfoldloven

Forholdet er vurdert i plan. Tiltaket vil bli plassert på areal som i hovedsak er opparbeidet/har vært bygd på. Det er derfor ikke nødvendig å gjøre vurderinger etter §§ 8-12.

Visuelle kvaliteter

Lovfestede krav er ivare tatt.

Gebyr

Saksbehandlingsgebyr er etter Karmøy kommunes gebyrregulativ:

3.11.3-2022 - Trafikk-/samf.anlegg (VA,veg, parkeringsplass, kaianlegg etc.) (pbl. § 20-1 I)	7500	1	7500
3.15.1-2022 - Riving - alle bygg	7900	1	7900
3.10.10-2022 - For de første 0-100 m2 per m2 BRA	165	100	16500
3.10.11-2022 - For de neste m2 per m2 BRA	37	1661	61457
3.10.15-2022 - %-tillegg for rammetillatelse (lovendring gir anledning til å velge ett-trinn. Flere trinn gir merarbeid for kommunen) 20%-tillegg	18671	1	18671
3.12.1-2022 - Dispensasjon fra §18-1 i plan og bygningsloven	23000	1	23000
3.12.2-2022 - Dispensasjon fra: Plankrav, byggeforbud §1-8 eller kommuneplan. Gjelder i uregulert område eller områder med plankrav eller som krever uttalelse fra andre myndigheter	15000	1	15000
3.12.3-2022 - Dispensasjon fra andre forhold, lov, forskrift, avstandskrav, etc.	7500	2	15000

Totalt gebyr å betale			165028
------------------------------	--	--	---------------

Faktura blir ettersendt til tiltakshaver.

Merknader

- Det er lagt til grunn at alle relevante funksjoner og ansvarsområder i tiltaket er dekket med nødvendig ansvarsrett jf. pbl 23-3.
- Det må søkes om ferdigattest. Ingen bygning eller anlegg kan tas i bruk uten at det foreligger enten midlertidig brukstillatelse eller ferdigattest fra kommunen, jf. pbl § 21.
- Denne tillatelsen skal alltid være tilgjengelig på byggeplassen.
- Er tiltaket ikke igangsatt senest 3 år etter at tillatelsen er gitt faller tillatelsen bort. Det samme gjelder dersom tiltaket blir innstilt i lengre tid enn 2 år, jf. pbl § 21-9.
- Bygningen/tiltaket må ikke tas i bruk til annet formål enn det denne tillatelsen gjelder.
- Det må utføres intern kvalitetssikring slik at tiltaket ikke er i strid med pbl eller vedtak i medhold av loven.
- Skifte av tiltakshaver under gjennomføringen skal straks meldes til kommunen, både av den opphavlige og den nye tiltakshaveren.

Du kan klage på vedtaket

Som part i saken har du rett til å klage på vedtaket innen tre uker fra du fikk dette brevet. Du finner mer informasjon om klageretten på siste side.

Sektor areal- og byggesak har behandlet saken, jf. kommuneloven § 13-1, sjette ledd. Det er et administrativt vedtak, fattet etter gjeldende delegeringsreglement, vedtaksnr. 957/23.

Med hilsen

Silvia May Stange
areal- og byggesakssjef

Birthe Smistad
saksbehandler

Dokumentet er godkjent elektronisk.

Kopi til:

Karmsund Offshorebase AS	Postboks 57	4291	KOPERVIK
Rogaland fylkeskommune	Postboks 130 Sentrum	4001	STAVANGER
Statsforvaltaren i Rogaland	Postboks 59 Sentrum	4001	STAVANGER

Vedlegg:

Situasjonsplan D2 Sit.kart 01.01

Situasjonsplan D3 Sit.kart 02.01

Situasjonsplan

Klagerett

Du har rett til å klage på dette vedtaket. Klageretten er omtalt i forvaltningsloven § 28.

Klagefrist	Klagefristen er tre uker fra den dagen du fikk dette brevet. Det er nok at klagen er sendt på e-post eller postlagt før fristen går ut. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bør du opplyse om datoen for når du mottok brevet. Dersom du klager for sent, kan vi se bort fra klagen. Du kan søke om å få lengre klagefrist. Dette må i så fall begrunnes.
Innhold i klagen	Du må opplyse om hvilket vedtak du klager på, grunnen til at du klager, hvilke endringer du ønsker, og eventuelt andre opplysninger som kan ha noe å si for vår vurdering av klagen. Klagen må være underskrevet.
Hvem sender du klagen til?	Klagen sender du på e-post til post@karmoy.kommune.no eller i brev til Karmøy kommune, sektor areal- og byggesak, Rådhuset, postboks 167, 4291 KOPERVIK. Dersom vedtaket vårt ikke endres som følge av klagen, sender vi klagen til klageinstansen for endelig vedtak.
Klageinstans	Statsforvalteren er klageinstans i noen saker, og kommunens formannskap eller klageutvalg, er klageinstans i andre saker. Dersom saken går til en klageinstans, vil du få konkret beskjed om hvilken instans det er.
Rett til å se dokumentene og til å kreve veiledning	Med noen unntak har du rett til å se dokumentene i saken. Reglene om dette finner du i §§ 18 og 19 i forvaltningsloven. Har du behov for veiledning, ta kontakt med oss, så vil vi gi nærmere veiledning om retten til å klage, om framgangsmåten og om saksgangen ellers.
Kostnadene med klagesaken	Hvis vedtaket blir endret til din fordel, kan du ha krav på å få dekket større kostnader som har vært nødvendige for å få endret vedtaket, f.eks. til advokathjelp. Hvis det trengs, vil klageinstansen orientere deg om retten til å kreve å få dekket saksomkostninger. Eventuelt krav om dekning av saksomkostninger må fremmes innen tre uker etter at det nye vedtaket ble gjort kjent for deg.
Klage til sivilombudsmannen	Hvis du mener at du er urettferdig behandlet av den offentlige forvaltningen, kan du sende inn en klage til Sivilombudsmannen. Sivilombudsmannen kan ikke endre vedtaket, men kan gi sin vurdering av hvordan den offentlige forvaltningen har behandlet saken, og om det er gjort feil eller noe er forsømt. Dette gjelder ikke i saker som er avgjort av Kongen i statsråd (regjeringen). Da kan du ikke senere få saken din inn for Sivilombudsmannen.